

Доля Тетяна

викладач кафедри теорії та методики фізичного виховання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО СТВОРЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

Для України однією із головних проблем, яка пов'язана з майбутнім держави, є збереження і зміцнення здоров'я дітей та учнівської молоді. Адже в сучасних умовах викликає турботу різке погіршення стану фізичного та розумового розвитку підростаючого покоління, зниження рівня народжуваності й тривалості життя, зростання смертності, особливо дитячої, а також відсутність мотивації до збереження та зміцнення здоров'я учнями.

В наукових дослідженнях все частіше привертається увага до проблеми формування здорового способу життя школярів у навчальних закладах, актуалізується необхідність здійснення оздоровчого супроводження навчально-виховного процесу, яке передбачає такі напрямки роботи як оздоровче обґрунтування та експертиза навчально-виховної роботи, діагностика й корекція здоров'я учнів, профілактичні заходи, допомога в розвитку дітей.

Реалізація всіх цих завдань можлива лише за умови спеціальної підготовки майбутнього вчителя щодо створення здоров'язбережувального середовища. Особливо формування даної готовності актуальне у професійній підготовці майбутнього вчителя початкової школи.

Професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів була і залишається предметом спеціальних досліджень багатьох українських і зарубіжних учених – Ш. Амонашвілі, С. Бабашина, Н. Бібік, В. Давидова, В. Ковальова, І. Ляска, О. Савченко, Г. Селезньової, Н. Селезньової, В. Ставицького, В. Сухомлинського, Л. Хомич та ін. У працях цих науковців визначено теоретико-методологічні основи підготовки майбутніх учителів початкових класів, здійснено порівняльну характеристику основних наукових

підходів до розв'язання проблеми формування готовності освітян до професійної діяльності в початковій школі, виявлено особливості її організації в різних країнах світу тощо.

Більшість науковців розглядають готовність як інтегративну якість суб'єкта, що є передумовою успішної професійної діяльності. Так, С. Кубицький трактує готовність як «спрямованість особистості, що передбачає потреби, переконання, погляди, ставлення, мотиви, почуття, волюві й інтелектуальні якості, знання, уміння й установки на певну поведінку в незвичних умовах» [1, с. 8]. В. Ширинський розглядає її як інтегративну професійну якість особистості. У працях Л. Разборова готовність – це дієвий стан особистості, що виявляється в здатності до продуктивної реалізації знань, умінь та навичок і дозволяє особистості швидко орієнтуватись, продуктивно реалізовувати рішення, яке було прийнято, створювати творчу обстановку.

Готовність до педагогічної діяльності досліджується науковцями (Н. Кічук, Л. Кондрашова, А. Ліненко, О. Мороз, О. Пехота, В. Сластьонін, Г. Троцько та ін.) як складне соціально-педагогічне явище, яке містить у собі комплекс індивідуально-психологічних якостей особистості і систему професійно-педагогічних знань, умінь, навичок, які забезпечують успішність реалізації професійно-педагогічних функцій.

Аналізуючи дослідження Н. Кузьміна та Т. Солод ми бачимо, що готовність до педагогічної діяльності, на їхню думку, це цілісне утворення, що містить знання щодо способів професійної діяльності, а також проектувальні, гностичні, конструктивні, організаційні та комунікативні вміння, які відповідають функціям діяльності вчителя.

В. Ковальов розв'язуючи питання щодо визначення співвідношення між категоріями «готовність до педагогічної діяльності» та «готовність до професійної діяльності в початковій школі» вважає, що ці поняття виявляються тотожними за суттю і мають однакову структуру. Різниця виявляється в процесі конкретизації окремих складових готовності – мотиваційного, інформаційного, процесуально-діяльнісного та рефлексивного компонентів, що набувають

специфічних рис залежно від особливостей конкретної професійної діяльності [2, с. 21].

Поняття «готовність вчителя до професійної діяльності» переважна більшість вчених (К. Дурай-Новакова, Л. Кадченко, В. Ковальов, Л. Кондрашова, В. Сластьонін та ін.) тісно пов'язує з поняттям «професійна підготовка».

«Професійна підготовка до педагогічної діяльності – це не що інше, як формування готовності до неї», – відзначає К. Дурай-Новакова, характеризує співвідношення між поняттями, що обговорюються [3, с. 18].

Отже, маємо розглядати поняття «готовність вчителя початкових класів до професійної діяльності» та поняття «професійна підготовка майбутнього вчителя початкових класів» як взаємопов'язані та взаємозалежні, що збагачують та уточнюють один одне: готовність виступає як мета і результат процесу професійної підготовки майбутнього фахівця, а остання – як необхідна умова формування його готовності.

Процес формування готовності майбутнього вчителя початкової школи у психолого-педагогічних дослідженнях висвітлюється по-різному, проте спільним є те, що формування готовності до педагогічної діяльності розглядається як частина психологічної підготовки педагога. Процес такої підготовки здійснюється шляхом одночасного формування всіх структурних компонентів готовності при домінуючій ролі того чи іншого компонента (залежно від специфіки діяльності, до якої здійснюється підготовка). Розвиток компонентів готовності реалізується в умовах спеціально організованого навчання, спрямованого на оволодіння теоретичними знаннями, практичними вміннями, формування позитивного ставлення до відповідного аспекту педагогічної діяльності.

На сьогодні, серед актуальних проблем теорії і практики педагогіки одне з чільних місць займає підготовка вчителів, компетентних щодо створення здоров'язбережувального середовища початкової школи, визначення умов і факторів, які впливають на його формування.

В педагогічній літературі здоров'язбережувальне середовище розуміють як сприятливе середовище життя та діяльності людини, а також оточуючі її суспільні, матеріальні та духовні умови, які позитивно впливають на здоров'я особистості. За умови створення такого середовища стануть можливими вирішення таких актуальних завдань як повноцінне збереження та зміцнення здоров'я, формування здоров'язбережувальної поведінки та культури здоров'я, засвоєння її морально-етичних, духовних, естетичних та фізичних компонентів.

Отже, на основі аналізу досліджень щодо професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи, ми можемо узагальнити, що готовність до створення здоров'язбережувального середовища – це якість вчителя початкової школи, що представляє собою вміння забезпечити школяреві можливість збереження і зміцнення здоров'я, формування культури здоров'я в період навчання в школі I ступеня, використовуючи здоров'язбережувальні методики (фізкультурно-оздоровчі, медико-валеологічні, екологічні, оздоровчо-розвивальні та інші).

Подальшого дослідження потребує виокремлення компонентів готовності майбутнього вчителя до створення здоров'язбережувального середовища початкової школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кубицький С. О. Система оцінювання готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності: Автор. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. – К., 2001. – 20 с.
2. Шаповал Ю. С. Педагогічні умови формування готовності майбутнього вчителя початкових класів до особистісно орієнтованого навчання молодших школярів: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. – Х., 2007. – 271 с.
3. Дурай-Новакова К. М. Формирование профессиональной готовности студентов к педагогической деятельности: Дисс. ... докт. пед. наук: 13.00.01. – М., 1983. – 426 с.